

Neopouštěj mě

**KAZUO
ISHIGURO**

přeložila Gisela Kubrichtová

edice angloamerických autorů

ARGO

Neopouštěj mě
Kazuo Ishiguro

Neopouštěj mě

**KAZUO
ISHIGURO**

přeložila Gisela Kubrichtová

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

NEVER LET ME GO

All rights reserved

Copyright © Kazuo Ishiguro, 2005

Czech edition © Argo, 2018

Translation © Gisela Kubrichtová, 2018

Afterword © Markéta Musilová, 2018

Cover art © Jan Uldrych, 2018

ISBN 978-80-257-2407-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-2620-4 (e-kniha)

Lorně a Naomi

Anglie na sklonku dvacátého století

ČÁST PRVNÍ

Kapitola první

Jmenuju se Kathy H. Je mi třicet jedna let a už přes jedenáct roků dělám opatrovnici. Víím, zdá se to být dost dlouho, ale oni dokonce chtějí, abych v tom pokračovala ještě osm měsíců, do konce letošního roku. Pak to bude skoro přesně dvanáct let. Dneska už víím, že moje dlouhé působení ve funkci opatrovnice nemusí nutně znamenat, že by si mysleli, že jsem v tom bůhvíjak dobrá. Několika opravdu dobrým opatrovníkům řekli už po dvou nebo po třech letech, aby s tím přestali. A taky si vzpomínám přinejmenším na jednu opatrovnici, která tuhle práci dělala celých čtrnáct let, přestože byla úplně k ničemu. Takže se nechci nijak chlubit. Ale zase na druhou stranu víím určitě, že jsou s mou prací spokojeni, a já celkem vzato taky. Mí dárci si vždycky vedou mnohem líp, než se všeobecně očekává. Zotavují se skvěle a skoro žádný z nich nebyl označen jako „rozrušený“, ani když měli darovat počtvrté. No jo, teď se možná přece jen vytahuju. Ale pro mě hodně znamená, že svou práci dokážu dělat dobře, hlavně když jde o to, aby mí svěřenci zůstali „klidní“. Vypěstovala jsem si v tomhle smyslu jakýsi instinkt. Víím, kdy se kolem nich motat a utěšovat je, kdy je nechat o samotě, kdy naslouchat všemu, co mají na srdci, a kdy prostě jen pokrčit rameny a říct, aby dali pokoj.

Zkrátka a dobře, žádné velké zásluhy si nedělám. Znáím opatrovnice, které dnes pracují stejně dobře jako já a nejsou zdaleka tak uznávané. Jestli patříte mezi ně, chápu, že můžete být rozmrzelé – kvůli mé garsonce, mému autu, ale hlavně kvůli tomu, že si vybírám, o koho se budu starat. A studovala jsem v Hailshamu, což někdy samo o sobě

u někoho stačí k naštvání. Kathy H., říkájí, ta si může vybírat, a vždycky si vybere takové, jako je ona sama: lidi z Hailshamu nebo z nějakých jiných privilegovaných ústavů. Není divu, že má úspěch. Slyšela jsem to už mockrát, takže jste to určitě slyšeli taky, a možná že na tom něco je. Ale nejsem první, kdo si tady může vybírat, a pochybuju, že budu poslední. Tak jako tak jsem si odkroutila svůj díl služby i u dárců, kteří vyrůstali všude možně jinde. Nezapomínejte, že až tady skončím, budu mít za sebou dvanáct roků, ale vybírat si mám dovoleno teprve posledních šest let.

A proč by mě neměli nechat, abych si vybírala? Opatrovníci nejsou stroje. Člověk se snaží pro každého dárce udělat co možná nejvíc, ale nakonec je z toho pěkně utahaný. Jeho trpělivost a energie není nevyčerpatelná. Takže když dostanete možnost si vybrat, vyberete si někoho ze stejné sorty. To je přirozené. Kdybych se svými svěřenci na každém kroku jejich cesty nesoucítila, nikdy bych v práci nemohla takhle dlouho pokračovat. A kdybych si nikdy nezačala vybírat, jak bych se mohla po tolika letech znovu dostat k Ruth a Tommymu?

Ale dnes už samozřejmě zbývá čím dál méně dárců, které bych mohla znát z dřívějšíka, takže si vlastně ani tak moc nevybírám. Jak říkám, je to mnohem těžší, když vás s dárcem nepojí nějaké hlubší pouto, takže i když mi práce opatrovnice bude chybět, připadá mi celkem správné, že už s ní na konci roku končím.

Ruth byla mimochodem teprve třetí nebo čtvrtý dárcem, kterého jsem si mohla vybrat. Měla už přidělenou jinou opatrovnici a vzpomínám si, že to chtělo docela odvalu. Ale nakonec se to podařilo a v ten moment, kdy jsem ji znovu spatřila v rekonvalescenčním centru v Doveru, všechny naše neshody – ne že by úplně zmizely, ale už se nezdály být zdaleka tak důležité jako všechno ostatní. Třeba to, že jsme spolu vyrůstaly v Hailshamu a že víme a pamatujeme si věci, které si nikdo jiný nepamatuje. Myslím, že právě od té

doby jsem si začala dárce vyhledávat mezi lidmi z minulosti, a kdykoli to bylo možné, mezi lidmi z Hailshamu.

Během těch let se vyskytly chvíle, kdy jsem se pokoušela hodit Hailsham za hlavu; říkala jsem si, že bych se neměla pořád tolik ohlížet zpátky. Ale v určitém okamžiku jsem se tomu prostě přestala bránit. Souviselo to s jedním konkrétním dárce, o kterého jsem se starala, když jsem dělala opatrovnici třetí rok, a s tím, jak reagoval, když jsem se zmínila, že jsem z Hailshamu. Daroval už potřetí, neprobíhalo to moc dobře a on musel vědět, že to nezvládne. Skoro nemohl dýchat, ale podíval se na mě a řekl: „Hailsham. Vsadím se, že je to tam moc hezký.“ Druhý den jsem se s ním snažila bavit, abych ho trochu rozptýlila, ale když jsem se ho zeptala, kde vyrůstal on, uvedl nějaké místo v Dorsetu a jeho trudovitý obličej se stáhl do úplně nové grimasy. A tehdy jsem si uvědomila, jak urputně se snaží zapomenout. Místo toho chtěl slyšet o Hailshamu.

Tak jsem mu následujících pět nebo šest dní vyprávěla všechno, co chtěl vědět, a on tam jen tak ležel, napojený na všemožné přístroje, a na rty se mu prodíral úsměv. Vyptával se mne na důležité věci i na drobnosti. Na vychovatele, na to, jak jsme každý měli pod postelí bedýnku na sbírku, na to, jak jsme hráli fotbal a pasáka, na cestičku, která lemovala hlavní budovu a vedla kolem všech zastrčených koutů a skulin, na kachní rybníček, na okno kreslírny s jeho výhledem do polí za mlžných rán. Někdy mě nutil, abych určité věci říkala znovu a znovu – věci, které jsem mu třeba vyprávěla pouhý den předtím, a on se na ně ptal, jako bych o nich vůbec nemluvila. „Měli jste sportovní pavilon?“ a „Kterýho vychovatele nebo vychovatelku sis nejvíc oblíbila?“ Nejdřív jsem si myslela, že za to můžou sedativa, ale pak jsem si uvědomila, že jeho mysl je jasná až až. On totiž nechtěl o Hailshamu jenom slyšet, on si ho chtěl zapamatovat, jako kdyby to byla krajina jeho dětství. Věděl, že už je konec nablízku, a tak na mě naléhal, abych mu líčila konkrétní věci tak, aby se mu opravdu vtiskly do paměti, takže mu snad v těch bezesných

nocích, plných analgetik, bolesti a vyčerpání, splyne hranice mezi jeho vlastními a mými vzpomínkami. Tehdy jsem poprvé pochopila, jaké jsme měli štěstí – Tommy, Ruth, já, my všichni ostatní.

Když dnes jedu autem po venkově, stále vidím věci, které mi připomínají Hailsham. Třeba projedu kolem cípu mlhou zahaleného pole, nebo sjíždím z kopců do údolí a uvidím v dálce velké stavení nebo určité seskupení topolů na svahu, a pomyslím si: „Co když je to ono! Našla jsem to! Tohle opravdu je Hailsham!“ Pak si uvědomím, že to není možné, jedu dál a moje myšlenky zabloudí k něčemu jinému. Hlavně mě matou ty pavilony. Vídám je po celé zemi, stojí na okrajích hřišť, malé, bílé montované domky s řadou nezvykle vysoko posazených okýnek, zastrčených skoro pod okapem. Myslím, že v padesátých a šedesátých letech takových budov nastavěli spoustu, a z té doby pocházel i náš pavilon. Když kolem některého z nich jedu, dívám se na něj tak dlouho, jak jen to jde, a jednoho dne takhle určitě nabourám, ale nemůžu si pomoci. Zrovna nedávno jsem jela prázdnou krajinou ve Worcestershiru a uviděla jsem jednu takovou stavbu u kriketového hřiště. Tolik se podobala té naší v Hailshamu, že jsem nakonec otočila vůz a jela se na ni podívat ještě jednou.

Naše sportovní pavilony jsme milovali, možná proto, že nám připomínaly roztomilé chatičky, které jsme jako děti vídali v obrázkových knihách. Pamatuju si, jak jsme ještě jako mladší žáci přemlouvali vychovatele, abychom mohli mít další hodinu v pavilonu místo ve třídě. Když jsme byli na druhém stupni a bylo nám mezi dvanácti a třinácti, stal se pavilon útočištěm, kde se člověk mohl zašít s nejlepšími kamarády, když chtěl být pryč od ostatních.

Pavilon byl dost velký, aby pojal dvě oddělené skupinky, aniž by si navzájem vadily, a v létě se mohla ještě třetí partička usadit na verandě. Ale ideální bylo, když měl člověk se svými kámoši celý barák jen pro sebe, takže se party často

dohadovaly a poštuchovaly. Vychovatelé nám sice pořád říkali, abychom se chovali slušně, ale prakticky to fungovalo tak, že když jste chtěli o přestávce nebo během volna uchvátit pavilon pro sebe, potřebovali jste mít v partě nějakou silnou osobnost. Já sama jsem taky nebyla zrovna mouchy snězte si mě, ale myslím, že se nám podařilo barák obsadit tak často hlavně díky Ruth.

Obyčejně jsme se prostě rozsadily po židlích a lavičkách – bývalo nás pět, když přišla Jenny B., tak šest – a klábosily jsme. K určitým rozhovorům mohlo dojít, jen když si člověk zalezl do pavilonu. Mohly jsme se třeba bavit o tom, co nám dělá starost, a pak to nakonec skončilo výbuchy smíchu nebo zuřivou hádkou. Většinou šlo prostě o to být s nejbližšími přáteli a trochu se uvolnit.

To odpoledne, na které teď zrovna myslím, jsme stály na stoličkách a lavicích a tlačily jsme se u vysokých oken. Byl z nich dobrý výhled na severní hřiště, kde se shromáždil asi tucet kluků od nás a ze třetíku, aby si zahráli fotbal. Svítilo sluníčko, ale krátce předtím muselo pršet, protože si pamatuju, jak se sluneční paprsky blýskaly na blátivém trávníku.

Některá z holek namítla, že bychom je neměly sledovat tak okatě, ale stejně jsme od oken neodstoupily. Potom řekla Ruth: „On fakt nic netuší. Koukejte na něj! On fakt vůbec nic netuší.“

Když to vyslovila, podívala jsem se na ni, jestli nějak nesusouhlasí s tím, co se kluci chystají Tommymu provést. Ale hned vzápětí se Ruth krátce zasmála a ucedila: „Pitomec!“

Uvědomila jsem si, že Ruth a ostatním je to, co chtějí kluci udělat, celkem lhostejné, a jestli jsme s tím souhlasily nebo ne, s tím nemělo co dělat. Nebyly jsme nacpané kolem oken proto, abychom se kochaly vyhlídkou na to, jak bude Tommy zase poníženy, ale prostě proto, že jsme se o tom nejnovějším spiknutí doslechly a byly jsme tak trochu zvědavé, co se bude dít. Myslím, že to, co si tenkrát kluci mezi sebou prováděli, nemělo žádný hlubší podtext. Ruth a ostatním to bylo celkem jedno, a je dost možné, že to bylo jedno i mně.

Nebo si to možná špatně pamatuju. Třeba jsem už tenkrát, když jsem viděla Tommyho, jak se řítí po hřišti s neskrývanou radostí, že bude zase přijat do stáda, že se zapojí do hry, ve které tak vynikal, třeba jsem opravdu pocítila osten bolesti. Vzpomínám si ale, jak jsem si všimla, že Tommy má na sobě světle modré sportovní tričko, které si minulý měsíc koupil ve výprodeji a na které byl patřičně pyšný. Pamatuju si, jak jsem si říkala: „To je fakt blbec, že hraje fotbal v tomhle. Vždyť si ho zničí, a jak mu potom bude?“ Nahlas jsem řekla jen tak do větru: „Tommy má na sobě to tričko. To svý oblíbený tričko.“

Myslím, že mě holky neslyšely, protože se všechny chechtaly Lauře, která v naší partě platila za šaška a právě předváděla jeden po druhém všechny výrazy, které se objevovaly na Tommyho obličejí, když běžel, mával, volal, bránil. Ostatní kluci se všichni pohybovali po hřišti s rozšafnou malátností, protože se teprve rozehřívali, ale Tommy se ve svém nadšení už hnal na plný plyn. Řekla jsem, tentokrát hlasitěji: „Jestli si to tričko zničí, bude z toho fakt špatnej.“ Teď už mě Ruth slyšela, ale určitě si myslela, že to říkám jako nějaký vtip, protože se vlažně zasmála a připojila nějakou ironickou poznámku.

Potom kluci přestali honit míč po hřišti a stáli v chumlu v blátě. Hrudníky se jim zdvíhaly a klesaly a oni čekali, až se začnou rozdělovat do týmů. Oba kapitáni byli ze třetíku, přestože všichni věděli, že Tommy je lepší hráč než všichni ostatní z ročníku. Losovali, kdo bude první vybírat, a ten, který vyhrál, pak zíral na ostatní kluky.

„Koukejte na něj,“ řekl někdo za mnou. „Je přesvědčenej, že si ho vyberou jako prvního. Jen se na něj podívejte!“

V tom okamžiku bylo na Tommym opravdu něco komickeho, až si člověk říkal – no, jestli je takový pitomec, tak si to, co se chystá, zaslouží. Všichni ostatní kluci dělali, že vybírání hráčů ignorují, předstírali, že je jim jedno, kdy přijdou na řadu. Někteří si spolu tiše povídali, jiní si zavazovali tkaničky, ostatní prostě civěli dolů na špičky bot zabořených

v blátě. Ale Tommy se nedočkavě díval na toho kluka ze třetáku, jako by už vyslovil jeho jméno.

Laura se pitvořila po celou dobu, co se rozdělovali do týmů – předváděla všechny výrazy, které se střídaly na Tommyho obličejích: radostné nadšení na počátku, rozpaky a znepokojení, když nebyl ani napočtvrté vybrán, bolest a zděšení, když mu začínalo docházet, co se to vlastně děje. Ale já jsem se na Lauru nedívala, protože jsem pozorovala Tommyho – věděla jsem, co dělá, jen podle toho, že se ostatní holky pořád smály a povzbuzovaly ji. A když tam pak Tommy zůstal sám a ostatní kluci se začali chichotat, slyšela jsem, jak Ruth říká:

„Už je to tady! Počkejte! Sedm vteřin. Sedm, šest, pět...“

Nedopočítala. Tommy se dal do strašlivého řevu, a kluci, kteří se teď už smáli naplno, se rozeběhli k jižnímu hřišti. Tommy šel pár kroků za nimi – těžko říct, jestli je chtěl v zlosti instinktivně pronásledovat, nebo jestli byl vyděšený tím, že ho tam nechali. Každopádně se brzy zarazil a zůstal stát. Zíral za nimi a tváře mu hořely. Potom začal vriskat a křičet nesmyslnou směsicí kleteb a nadávek.

Už jsme takových Tommyho záchvatů vzteku viděly spoustu, a tak jsme slezly ze židlí a rozešly se po místnosti. Pokoušely jsme se začít mluvit o něčem jiném, ale pořád tam někde v pozadí byl slyšet Tommy, a i když jsme ze začátku jen obracely oči v sloup a nevšímaly si toho, nakonec – asi za deset minut poté, co jsme od okna odešly – jsme už u něj byly zas.

Ostatní kluci už úplně zmizeli z dohledu a Tommy se teď ani nesnažil zaměřit své urážky nějakým určitým směrem. On prostě jenom běsnil, rozhazoval kolem sebe rukama, do nebe, do větru, k nejbližšímu sloupku v plotě. Laura se nechala slyšet, že si možná „zkouší Shakespeara“. Někdo jiný poukázal na to, jak Tommy vždycky, když něco zakřičí, zvedne jednu nohu ze země a namíří ji do strany, „jako když pes čurá“. Opravdu, taky jsem si všimla, že tu nohu zvedá, ale zaujalo mě spíš to, jak pokaždé když zase dupnul nohou